

פרשת מטו"מ
גליון 305
תש"פ

משנת חכמים
מתורגמם של רבותינו

שלא ברכו בתורה תחילה • הרה"ג רבי מאיר פרידה שליט"א

לראות מה הן דעות הראשונים והאחרונים בזה, ולהבין היטב כל אחד מהי סברתו, ובמה נחלקו זה על זה. ואמנם אח"כ כדי לידע מה ההלכה על האדם לילך אחר הכללים שיש בזה [אך ראשית לכל על האדם לידע מה הם יסודות הדברים, ולולא זה א"א לו לאדם לגשת לפסיקת ההלכה. אך מעבר לזה, הקב"ה חפץ בעמל על התורה, עמל שכל תכליתו לידע מהי ההבנה האמיתית בתורה, זו התורה שהקב"ה חפץ בה].

בתפילה אנו מזכירים "וחננו מאתך חכמה בינה ודעת", חכמה - היינו ללמוד כל ענין עם כל ההיקף, גמ' ראשונים ואחרונים, ורק אח"כ מגיע ה"בינה" - היינו להבין דבר מתוך דבר, אחרי שהאדם יודע את כל ההיקף יכול הוא לדמות מילתא למילתא, ולאחמ"כ יש את הדרגה העליונה, "דעת" - דעת אלקים, וכמ"ש אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה', ודעת אלקים תמצא. ואחרי שאנו יודעים כיצד ללמוד תורה, אנו מבקשים "השיבנו אבינו לתורתך", לתורה שלך - שאתה חפץ בה. עד כאן דבריו של מורי ורבי מרן ראש הישיבה שליט"א. ש"י ודפח"ח.

השי"ת יעזרונו על דבר כבוד שמו שנזכה להכיר בחשיבותה ובמעלתה העליונה של התורה, ונלמד מתוך עמל ויגיעה כרצונו יתברך, ונזכה במהרה לראות בביאת גואל צדק, אכ"ר.

נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור, מנין ודגלו. פירושו של דבר, העולם עומד על שלוש רגליים, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. לימוד התורה זהו רגל אחת מרגלי העולם, וע"ז אומר רבי ינאי אילו היתה התורה ניתנת חתוכה - פסוקה, שהכל ברור ללא ספקות, לא היה העולם יכול לעמוד, שאמר משה לפני הקב"ה הודיעני מהי ההלכה הברורה, א"ל הקב"ה אני איני מבאר לך את ההלכה, אלא אתה תשב ותברר לך את צדדי הספק, מ"ט פנים לטמא ומ"ט פנים לטהר, ואח"כ תכריע לפי דעת הרבים, וע"ז הביא את הפסוק "ודגלו עלי אהבה", ודגלו גימטריא מ"ט, כאשר אתה מוצא מ"ט פנים לטהר ומ"ט פנים לטמא זה מראה את האהבה שלך.

אנו מבינים מה כתוב כאן? אין העולם יכול לעמוד, למה? תורה פסוקה זה לא תורה! זו לא התורה שהקב"ה חפץ בה. הקב"ה נתן לנו את התורה בכדי שניצור אותה, נבנה אותה, נעמיק בה ונמצא מ"ט פנים לכאן ומ"ט פנים לכאן, ולזה נתנו לה י"ג מידות ול"ב מידות שהתורה נדרשת בהם, ויהיה דעות לכאן ולכאן ואח"כ יש הכרעה לפי הרבים, זו התורה שניתנה לנו, ולא רק כדי שנדע לעשות או שלא לעשות, וכשאין לומדים כך כביכול אין לעולם קיום.

דברים אלו הם בעיקר לבני תורה, שזכו והם יושבים ועמלים בתורה כל היום, מה הקב"ה דורש מאיתנו, צריך לעסוק בתורה, ולהעמיק בכל ענין במקורותיו,

כל תכלית עסקם בתורה היתה בכדי לידע את ההלכה כיצד לנהוג על פי התורה, הסוחר למד כיצד מותר למכור, שלא יעבור על איסור הונאה, על איסור ריבית וכיוצ"ב. כל הלימוד שלהם היה רק כיצד לא להיכשל באיסורי תורה.

ואמנם גם ענין זה הוא חלק ממצות תלמוד תורה, והאדם חייב ללמוד את כל ההלכות, אך זה אינו תכלית לימוד התורה, לא לזה נתן לנו הקב"ה את התורה, הקב"ה רוצה שתשב ותעסוק בתורה כדי להתדבק בקדושתה, תלמד מסכת זבחים ואף שאין לנו זבחים, בזה אתה מראה שהתורה חשובה בעיניך, שהרי אין לך תכלית אחרת בלימוד מלבד הכרת ערך התורה ואהבתה, אבל הם שלא היו עוסקים אלא בהלכות, הרי זה מפני שלא החשיבוהו. וזהו הביאור בגמ' "שלא ברכו בתורה תחילה", היינו שלא החשיבו את עסק התורה בפני עצמו, ולכן הקב"ה ראה שאין לו מקום להשרות שכינתו בארץ, וכשעלתה השכינה למעלה חרב ביהמ"ק. עכת"ד הב"ח. דברים נוראים! הקב"ה מחכה שנשב ונעמול בתורה לשם תורה, לברר אמיתתה של תורה.

יש בתלמוד ירושלמי (סנהדרין פ"ד) דבר מוזעזע! א"ר ינאי אילו ניתנה התורה חתוכה לא היתה לרגל עמידה. אמר לפניו - משה רבינו - רבונו של עולם הודיעני היאך היא ההלכה, אמר לו אחרי רבים להטות, רבו המזכין זכו, רבו המחייבין חייבו, כדי שתהא התורה

אנו נמצאים כעת בימי בין המצרים שנוהגים בהם מנהגי אבלות על חורבן ביהמ"ק, אכן לא זה העיקר אלא חובה עלינו להתבונן מה היה הגורם לחורבן ולתקן ולשפר את מעשינו. אמרו בגמ' (נדרים פא' אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת... על מה אבדה הארץ, דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפנייהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה. ושואלת הגמ' מהו כפל הלשון שיש בפסוק, היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה. אמר רב יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחילה. והרבה פירושים נאמרו בזה.

ושמעתי פירוש נפלא ומעמיק מפי מורי ורבי מרן ראש הישיבה הגאון הגדול חכם שלום כהן שליט"א (ראש ישיבת "פורת-יוסף" בעיר העתיקה ירושלים ונשיא מועצת חכמי התורה) לבאר את דברי הגמ' הנ"ל עפ"י מה שביאר הב"ח בטווא"ח (סימן מז') שתכלית הברירה היא שהקב"ה ישרה שכינתו על הארץ. וזו היתה עיקר התכלית בבניית ביהמ"ק, וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ואמרו רבותינו שלאחר מתן תורה אמר הקב"ה נתתי לכם את התורה ואיני יכול לפרוש הימנה, עשו לי קיתון אחד שאדור ביניכם והיינו שכל התכלית בביהמ"ק היא לצורך התורה. ובאותו דור שנחרב ביהמ"ק לא עסקו ישראל בתורה לשם מצות תלמוד תורה, אלא

לעילוי נשמת

יאיר בן שמואל ז"ל
ארי-הו בן בלוריה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

זמני היום - לאופק רכסים •

10:25	סו"ז תפילה (ב)	7:17	הדלקת נרות
12:46	חצות	5:44	נץ החמה
7:46	שקיעה		סוּזָק"ש:
8:29	צאת השבת	8:20	מג"א
8:59	ר"ת	8:32	מג"א (72)
	פרקי אבות	9:15	גר"א

שבת מברכים אב • ר"ח יום ד' • המולד: יום ב' 01:10:15

להערות ולמשלוח חומר לעורך

בפקס: 153-4-653-1557

לתרומות והנצחות: 054-846-8706

ובמוקד "נדרים פלוס" קרן תורתנו' קוד 103
לקבלת העלון במייל: Mishnatar@gmail.com

משנת המוסר

מאצור מרן המשיגח זצ"ל

המשך כללים בחינוך

האם פעם ההורים היו גאונים בחינוך, אז מה קרה היום • הנהגת הסבא מסלובדקא לתלמידיו המובחרים

וצעק: אסור להסתכל בפני אדם רשע. פעם יכלו לקבל את זה. כתוב "כה תאמר לבית יעקב" - בלשון רכה. "ותגיד לבני ישראל" - דברים קשים כגידין. **היום זה דור שכולם בבחינת 'בית יעקב**. אבל מי שמסוגל ליותר, ודאי ראוי.

הרב קלופט סיפר לי: שהסבא מסלובדקא שלח לפני נעילה את הדברי יחזקאל לשאול אותו, מה שם האמא שלו, הדברי יחזקאל ציפה לשמוע את שמו אמו כדי לאמרם להסבא, אך הרב קלופט אמר לו, הוא עשה אותך רק שליח להולכה והוא הלך בעצמו לסבא להגיד מה שם אמו, כשבא אליו, הגיב לו הסבא, **תיאמתי איתי?!** אמר הרב קלופט: אתם חושבים שזה היה אכפת לי, הוספנו אהבה! גם מסופר על הסבא מסלובדקא שקרא לאחד מהתלמידים לעלות לתורה במנחה, היה זה פרשת 'נצבים', הסבא היה הבעל קורא, כשהוא הגיע לפסוק "פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה" הדגיש זאת הסבא לעומת אותו התלמיד.

בשביל להתייסר, אלא בשביל להרוויח רווחים. סיפרו לי, שראו שני ילדים שעדיין לא יודעים ללמוד, יושבים ליד ספר ואומרים: אסור, אסור. זה מה שנקלט להם, שזה התורה. האם זה באמת התורה? צריך ללמד, שהתורה היא 'אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת', שהתורה באה בגלל אהבת ה'.

החידושי הרי"ם היה בתחילה נוסע לרבה' מקוזניץ, אחרי שהוא נפטר הוא נסע לגלות, פעם רבו התקשה בשעה שהוא אומר תורה, אז החידושי הרי"ם המציא לו את מה שהיה חסר לו - מאמר חז"ל או משהו כזה. הגיב לו האדמו"ר אני צריך מי שיקרע קרעים במקום שיגיד לי איזה מימרא.

עוד מסופר על רבי שלום, הוא היה תלמיד של רבי ליב חסמן, לאחר שרבי ליב קנה את ליבו של רבי שלום, הוא כבר לא שמע ממנו מילה טובה. הגם שרבי אלה' לאפייאן היה נוהג בו כבוד גדול, הוא היה מוכן לקבל. כשיכולים לקבל את זה, זה טוב מאוד. לסבא מסלובדקא הייתה מנורת נפט, הוא הוריד אותה

הפעם? ענה הבן לפי תומו, אני חושב שהיה מספיק לי סטירה אחת.

הפלא יועץ נפטר בשנת - תקפ"ה כבר אז הוא כתב שבדור הזה, כיון שבזמן עקבתא דמשיחא חוצפא יסגא, אפשר לפעול יותר, מאשר במכות. מה נאמר בדור שלנו. פעם הילדים יותר נכנעים, היום מדברים שצריך להבין את חכמת החינוך, כדי שהילדים יקבלו. **האם פעם ההורים היו כל כך גאונים להבין את חכמת החינוך?** אלא פעם היו הילדים יותר נכנעים ומקבלים, היום הילדים יותר מתקוממים, הם מסתכלים על ההורים, כמי שבאים לכפות עליהם. שמעתי אל חיידר אחד בבני ברק שהתלמידים בו, הם מבתים שהאבות הם תלמידי חכמים גדולים ובגלל זה הילדים לא מקבלים את מרות המלמדים, הם אומרים לעצמם, אבא שלי תלמיד חכם הרבה יותר מהמלמד, מדוע שאשמע בקולו.

אגב, ראיתי מהניסיון, שאם אומרים לילד - 'זה אסור, כדאי לך להתגבר ולקבל שכר', זה הרבה יותר משפיע מאשר לומר - 'אסור'. לא באנו לעולם

חושך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר (יגכד)

מוסר, זה גם מלשון לייסר בפועל, וגם דיבור בלשון קשה, כדי שהשני יעצור ויגביל את עצמו ולא יעשה ככל העולה על רוחו. המשמעות 'מוסר' זה לאסור להגביל. אין כזה דבר, שלא לעשות כי 'לא בא לי'. הגר"א מפרש 'חושך שבטו' שהוא חושך את השבט שראוי לבן. יש שצריך השבט - ההכאה ויש את הנזיפה, כל אחד כפי ראות עיני האב. לא כתוב שכל בן ראוי לאותו שבט, כתוב שאם מונע מבנו את השבט הראוי לו, אז שונא בנו. הרב וולבה כתב, שיש בנים שהשבט שלהם, הוא מבט זועם. הוא סובר שבדור הזה, מכות לא מחנכות, כיון שהבנים מתקוממים. **האמת, שזה תלוי איך נותנים את המכה**. אם האבא עצבני והוא מכה, אבל מסביר לבן, שהוא מכה בגלל שהוא רואה לא מבין אלא בדרך זו, זה יועיל. אחד סיפר, שתמיד שהאבא נתן לו סטירה הוא לא בכה, פעם אחרי שסטור לו כמה סטירות, הוא בכה בכי תמרורים, שאלו אביו מה קרה

מיני תרגומא

הפרשה בראי התרגום

"שמו"ת ואפילו עטרות ודיבון"

בקהלתה (לג, כב) בג' מקומות השמיט הה"א שבסופן (במדוייקים) **בקהלתה** - בקהלת, **ביטבתה** - ביטבת, **דבלתימה** - דבלתים. וזהו משום שהה"א שבסופן, ה"א **המגמה** היא - במקום למ"ד שבתחילתו, וכמפורש **ביבמות יג**: שנקט ר' ישמעאל "דבלתימה" כדוגמא לכך, אכן במקומות רבים נתאזרח בהן הה"א ונכתבה אף במקום שאין צורך זה, כמו "הנה שמעוה באפרתה" (תה' קלב) ואף בעניינינו, ופעמים הה"א במקום ב"ת בתחילתו כדלהלן "קדמה מזרחה", שפי' - **במזרחה**, ואף ה"א "קדמה" מהמין הזה, וניתן להיווכח בכך מהטעמת המילים הללו **שהיא מלעיל**, כאילו לא היתה בהן ה"א בסופן, וככל תיבה שבסופה ה"א המגמה, כדלהלן: צנה - לצין, עצמונה - לעצמון. צדה, זפרונה, שפמה, **כולן מלעיל** מה"ט, אך "חשמונה" "עברונה" ו

ומפורש ברש"י ותוס' ושאר הראשונים וטור ומ"ב רפ"ה, **שלא תרגום אונקלוס**. והתרגום שלפנינו נעתק מהתרגומים הירושלמיים (ובכללם המכונה "תרגום יונתן") ורבו בהם הגירסאות, ושוברו בצידו כי להלן (לב, לד ואילך) לא תרגם אונקלוס שמות הערים האלו. **לרש"י והרמב"ם** (פ"ג מתפילה הכ"ה) וכן עיקר ההלכה, החיוב בהם לקרוא **הפסוק ג' פעמים**. לתוס' יותר טוב לקרוא התרגום הירושלמי **ובמ"ב** דיש מחמירים כן.

נחלץ חושים (לג, יז)

נזדרז **מבעין**, וכתרגומו ל"וחש עתידות למו" (דב' לב, לה) **ומבע** דעתיד להון. וקרוב לזה "ענינות מים" - מבעוין דמיין (לג, ט) על נביעתם ושוטפם במרוצה. ואולי "מבעה זה האדם" אף הוא מלשון זה, כי ההיזק מהיותו שוטף במרוצה בלא לשים על לב (אך לפי"ז דייקא כרב, וע' ב"ק ג).

ש"יסלח לה", אילו תרגם כצורתו: וה' ישבוק לה, עלול להשתמע שה' **יעזוב אותה**, כי כן דרך הארמית שתיבת "לה" משמשת אף בלשון "אותה", ולכן הוכרח לשנות: ישתבק לה - יונח לה, וממילא מתחייב השינוי - ומן קדם ה'. ר' שמחה קוגוט.

לתת נקמת ה' במדין (לא, א)

למתן פורענות דין **עמיה דה'** במדין, שינה מלשון הכתוב לפרש בהשוואה לנאמר בציווי: "נקום נקמת בני ישראל". **וכמוהו להלן** (לב, כ) "אם תחלצו לפני ה' למלחמה" - קדם **עמא דה'**, להשוות לאמירתם של בני גד ובני ראובן (יז) לפני בני ישראל. ובהתאמה לכך אף: "ונכבשה הארץ לפני ה'" - קדם עמא דה'.

עטרות ודיבון (לג, א)

ברכות ח. לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור שמו"ת ואפילו **עטרות ודיבון**.

ואם הניא אביה אותה (ו, ז)

רש"י מנע אותה מן הנדר... לשון **מניעה והסרה**. ואונקלוס תרגם בלשון הסרה, ובזה אין מתחבר לומר: "הסיר אותה" ולכן שינה בכל הפרשה: **אעדי יתהון**=הסיר אותם, את הנדרים, **ובחומשים** "הגיהו" להשוות למקרא: "אעדי יתה", והסירו בכך ביאורו. ולהלן "ולמה תניאון" - ולמה תוננו, "ויניאו" - ואוניאו (לב, ז - ט) הרי ש"הנאה" בלשון התרגום שווה ללשון הקודש, אלא שכאן **ביאר העניין**, ולא תרגם הלשון.

וה' יסלח לה (ז, ט)

ומן קדם ה' ישתבק לה=ומלפני ה' ייסלח לה, צ"ב למה שינה מלשון הכתוב, והרי אין בסליחה משום הגשמה, ובשאר מקומות לא שינה, אלא שבשאר מקומות מצורפת הסליחה לעוון: "סלח נא לעוון העם הזה" ו"סלחת לעווננו", אך כאן

קיצור הלכות בין המצרים • הרב הדרואל קרפוך

עפ"י פסקי הרמ"א ומ"ב

(כל המקורות מתייחסים לאו"ח סי' תקנ"א, לשנת תש"פ)

משנת הלקח

לקח טוב מפרשת השבוע

עד היכן מגיעה חובת הכרת הטוב?

לקיים את ציווי השי"ת ללא כל עיכוב.

אולם ראה זה פלא! כאשר הגיע משה רבינו לקיים בפועל את ציווי הקב"ה "נקום את נקמת בני ישראל מאת המדינים"? הרי יש כאן ציווי אישי - "נקום", ואעפ"כ העביר משה את ביצוע המשימה לידי של פינחס. "רבותינו בעלי התוספות" אומרים בתשובה לשאלה זו: הקב"ה אמר למשה נקום אתה בעצמך, הוא משלח אחרים. אלא, ע"י שנתגדל במדין, אמר אינו בדין שאבגוד בהם שהם עשו לי טובת הנאה. כדאמרי אינשי (עין בבא קמא צב): 'בירא דשתת מינה מיא, לא תשדי ביה עפרא'. כעין זה מובא גם במדרש תנחומא (טמות פרשה ג): אמר אינו דין שאני מציר להם, שעשו בי טובה. המשל אומר: בור ששתית ממנו מים, אל תזרוק בו אבן".

נפלא מאד למתבונן! אומר בהתפעלות הגרש"ז ברוידא בספרו "שם דרך". "הרי חייו של משה רבינו, היו מסכת של השתוקקות בכל נפשו ובכל מאוודו לקיים את מצוות השי"ת. דבר זה מתבאר מתוך דברי חז"ל במסכת סוטה (ד), שכל ואתחנן תפילותיו להיכנס לארץ ישראל היו מתוך גודל תשוקתו ותאוותו לזכות לקיים את המצוות התלויות בה. והנה עתה, שעה אחת קודם מיתתו, הוא מצטווה בציווי מיוחד מהקב"ה: "נקום את נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחר תיאסף אל עמך". ובשעה שכזו, בידעו שסילוקו מהעולם קרב ובה, ו"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא" (אבות פ"ד), בוודאי התאוותה נפשו של משה רבינו בכל מאודה לקיים את הציווי בעצמו תיכף ומיד.

ואף שהמדינים הרעו כל-כך לבני ישראל, כפי שמודיע הכתוב: "צרור את המדינים והכיתם אותם, כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר ניכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחותם המוכה ביום המגיפה על דבר פעור", מכל מקום לגמול רע גם לאנשים מושחתים אלה, ואף שגמולם מגיע להם על פי ציווי ה', נחשב הדבר בעיני משה לבגידה. וכדברי "בעלי התוספות": "אמר אינו בדין שאבגוד בהם, שהם עשו לי טובת הנאה". ונמצא, אם כן, שחייבו הכרת הטוב, מחשיב לבגידה, כל גמול של רע.

עדיין יש מקום להתבונן ולהקשות, גם אם לפי המבואר היה כאן חשבון אצילי ומרומם של משה רבינו, הרי עדיין יקשה כיצד העז לסטות מציווי המפורש של הקב"ה. הרי נאמר לו מפי הגבורה "נקום", שפירושו הפשוט שיקיים את הציווי בעצמו?

אלא, יש כאן לימוד בתוך

ידועה השאלה מדוע שלח משה את פינחס לבצע את הנקמה במדינים, למרות שנצטווה במפורש מפי הגבורה: "נקום את נקמת בני ישראל מאת המדינים"? הרי יש כאן ציווי אישי - "נקום", ואעפ"כ העביר משה את ביצוע המשימה לידי של פינחס. "רבותינו בעלי התוספות" אומרים בתשובה לשאלה זו: הקב"ה אמר למשה נקום אתה בעצמך, הוא משלח אחרים. אלא, ע"י שנתגדל במדין, אמר אינו בדין שאבגוד בהם שהם עשו לי טובת הנאה. כדאמרי אינשי (עין בבא קמא צב): 'בירא דשתת מינה מיא, לא תשדי ביה עפרא'. כעין זה מובא גם במדרש תנחומא (טמות פרשה ג): אמר אינו דין שאני מציר להם, שעשו בי טובה. המשל אומר: בור ששתית ממנו מים, אל תזרוק בו אבן".

נפלא מאד למתבונן! אומר בהתפעלות הגרש"ז ברוידא בספרו "שם דרך". "הרי חייו של משה רבינו, היו מסכת של השתוקקות בכל נפשו ובכל מאוודו לקיים את מצוות השי"ת. דבר זה מתבאר מתוך דברי חז"ל במסכת סוטה (ד), שכל ואתחנן תפילותיו להיכנס לארץ ישראל היו מתוך גודל תשוקתו ותאוותו לזכות לקיים את המצוות התלויות בה. והנה עתה, שעה אחת קודם מיתתו, הוא מצטווה בציווי מיוחד מהקב"ה: "נקום את נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחר תיאסף אל עמך". ובשעה שכזו, בידעו שסילוקו מהעולם קרב ובה, ו"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא" (אבות פ"ד), בוודאי התאוותה נפשו של משה רבינו בכל מאודה לקיים את הציווי בעצמו תיכף ומיד.

ואמנם כפי שפירש רש"י בשם הספרי: "אע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר, עשה בשמחה ולא איחר". משה רבינו לא היסס כלל, וניגש לקיים את המצוה ברויות. ואף שידוע ידע כי בכך הוא מקרב את מיתתו כמו ידיו, נפשו התלהטה בכיסופים עזים

הנושא		מיז' עד ר"ח	מר"ח עד שבוע שחל בו	שבוע שחל בו ת"ב
אמירת ההיינו	לפרי חדש וכדו'		אין כדאי ¹	
	בשבת		אין להחמיר בזה ²	
משא ומתן	כשלא ימצאו אח"כ		מותר ³	
	חולה ומעוברת		מותר באכילה ללא ברכת שהחיינו ⁴	
קניית בגדים חדשים וכדו'	של רשות	מותר ⁵	המנהג להקל ⁶	
	של שמחה	מותר	נהגו להקל וטוב להחמיר ⁷	
תספורת	דבר האבד	מותר ⁹	בין של רשות ובין של שמחה שרי ⁸	
	לעכשו	מותר ¹⁰	אסור ¹⁰	
	לאחר ת"ב	מותר ¹¹	אסור ¹²	
	לאיש		אסור ¹³	
גיבוס	שפם		במעכב את האכילה מותר ¹⁴	
	לאשה		אסור ¹⁵	
גזיזת ציפורניים	לקטנים	מותר ¹⁶	מותר ¹⁶	אסור ¹⁷
	בגדי גדולים	מותר ¹⁸	אסור ¹⁹	
אכילת בשר	בגדי קטנים		נהגו להקל ²⁰	מותר עד גיל שנתיים שלוש ²¹
	לדבר הרשות	מותר ²²	מותר ²²	מחלוקת אחרונים ²³
שתיית יין	לצורך מצוה (שבת וכד')		מותר ²⁴	
	בשר בהמה	מותר ²⁵	אסור ור"ח בכלל האיסור ²⁶	
	בשר עוף	מותר	אסור ²⁷	
	תבשיל שנתבשל בו בשר	מותר	המנהג לאסור ²⁸	
רחיצה וטבילה	לקטנים	מותר	בהגיע לחינוך אסור ²⁹	
	בסעודת מצוה	מותר	עין בהערה ³⁰	עין בהערה ³¹
	בשבת	מותר	אסור ³²	מותר ³⁴
	בסעודת מצוה	דינו כבשר בסעודת מצוה ³⁵	עין בהערה ³⁶	אסור ³⁸
שתיית יין	בהבדלה	מותר	מותר ³⁷	אסור ³⁸
	כל גופו	מותר	מותר	עין בהערה ³⁹
	פניו ידיו ורגליו	מותר	אסור ⁴⁰	מותר ⁴¹
	קטנים	מותר	מותר	מותר ⁴²
	רפואה	מותר	מותר	מותר ⁴²
	טבילה	מותר	מותר רק לטובל בקביעות ⁴²	

אין לאכול בשר ולשתות יין עד י' אב בחצות היום (שו"ע תקנ"א סעי' א' ועיין ברמ"א שם). וכן מצד המנהג (מ"ב תקנ"א ס"ק ל"ז) אסור ברחיצה תספורת וכיבוס (ומ"ב תקנ"ח ג'). אך השנה שחל ת"ב ביום חמישי מותר בכל זה בעושה לכבוד שבת (שם, ז"א לא יתקלה ביום חמישי ושוב ביום שישי לכבוד שבת!).

- אין לפסוק מהכתוב אלא אחר עיון במקורות -

1	מ"ב ס"ק צ"ח.	15	מ"ב ס"ק ע"ט ע"ש.
2	שם.	16	מ"ב ס"ק פ"ב, ויש שחלקו.
3	רמ"א סעי' י"ז.	17	ש"ע סעי' י"ד ומ"ב שם.
4	מ"ב ס"ק צ"ט.	18	רמ"א סעי' ג'.
5	ש"ע סעי' ב'.	19	שם.
6	מ"ב ס"ק י"א.	20	רמ"א סעי' י"ד.
7	שער הציון ס"ק י"ג.	21	כל דין זה למד המ"ב ס"ק
8	מ"ב ס"ק י"א.	22	פ"ב מהחיי אדם קל"ג י"ח.
9	ש"ע ורמ"א סעי' ז'.	23	מ"ב ס"ק כ' (ועיין דרשו שם).
10	שם.	24	מ"ב ס"ק כ'.
11	שם, וק"ו, ובמ"ב ס"ק מ"ט	25	שם.
12	דימה לכיבוס שמותר	26	מ"ב ס"ק נ"ח.
13	מ"ב ס"ק מ"ט.	27	שם.
14	רמ"א סעי' ד'.	28	ש"ע סעי' א' ומ"ב ס"ק ע"ה
	ש"ע סעי' י"ג.	29	ע"ז ע"ז.
		30	מותר רק לבאים מחמת קיבה ורעים שהיו באים גם בזמן אחר, ונשים שהדרר להזמינן מ"ב ס"ק ע"ה ע"ז.
		31	מותר למנין מוצמצם, מלבד הקרובים (הפסולים לעדות) ובעלי המצוה. רמ"א סעי' י' מ"ב ס"ק ע"ז.
		32	מ"ב ס"ק נ"ח.
		33	מ"ב ס"ק נ"ח.
		34	ש"ע סעי' ט' ומ"ב שם.
		35	מ"ב ס"ק נ"ט.
		36	ש"ע סעי' י' ומ"ב ס"ק ע"ה ע"ז ע"ז.
		37	מותר רק לבאים מחמת קיבה ורעים שהיו באים גם בזמן אחר, ונשים שהדרר להזמינן מ"ב ס"ק ע"ה ע"ז.
		38	מותר מותר מ"ב ס"ק צ"ד, ויש מקלים למי שרגיל בע"ש גם בחמ"ס מ"ב ס"ק צ"ז.
		39	מ"ב ס"ק צ"ג.
		40	מ"ב ס"ק פ"ח.
		41	מ"ב ס"ק פ"ח.
		42	מ"ב ס"ק פ"ח.
		43	מ"ב ס"ק פ"ח.

ישראל לדורותיו עד היכן מגיעה חובת הכרת הטוב. מהו ה"מחיר" שיש לשלם עבורה, ובלבד שלא לפגום במירקם העדין של חובת הלבבות. כך נשכיל ללכת במסילת הישרים ובארחות הצדיקים.

הציווי שתהיה כאן נקמה. והבין מעצמו שפינחס הוא זה שצריך לנקום.

מה גדולה היא איפוא מידת הכרת הטוב שאנו חבים למשה רבינו, שאת השיעור האחרון בחייו הקדיש ללמד את עם

לימוד. משה רבינו בגודל טוהר נפשו במידת הכרת הטוב, הבין ללא פקפוק כי פירוש נבואת הציווי של הקב"ה אינו יכול להתקיים בכך שהוא ינקום בעצמו, בגלל הכרת הטוב. ובכרח, איפוא, שפירושו של

הלב – השורש להכל • הרב אריה בוסו

פרשתנו פותחת במצות הנדרים, כמו שנאמר: "זה הדבר אשר ציוה ה', איש כי יודר נדר לה' או הישבע שבועה לאסור איסור על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ב-ג).

כלומר התורה הקדושה מזוהרה שמי שנדר או נשבע לעשות דבר מה, לא יחלל דבריו ויעשה אותם כדברי חולין שאין בהם כל חשיבות, אלא ככל היוצא מפו ימהר לעשות.

וממה שנקטה התורה במצוה זו הלשון "זה הדבר", משמע שענין הנדרים וקיומם גבוה עד מאוד בשורשו למעלה יותר משאר המצוות, וממילא גם אי קיום הנדר פוגם במקום עליון ביותר וחמור הוא עד מאוד. לכן רוב ככל בני האדם, ואפילו הרחוקים מתורה ומצוות, יראים ביותר מלעבור על נדר או שבועה. וזאת משום שנשמתם הקדושה חשה את גודל הפגם שבכך, ויראה ממנו עד מאוד.

כי כשאדם נודר לעשות דבר מה והוא מתעכב מלקיים את נדרו, נברא בשמים מזיק נורא המקטרג עליו בכל עת וגורם לו נזקים רבים בכל תחומי החיים. ואפילו אם אדם זה בעל זכויות רבות ועוסק בתורה וכו', אין די בכל אלו בכדי להגן עליו מן הקטרוג הגדול הרובץ עליו על עיכוב קיום נדרו.

הראיה הגדולה לכך היא מאבי האומה. השלם שבאבות, יעקב אבינו ע"ה. כאשר

ברח לחרן מפני עשו אחיו, בדרכו לשם נדר נדר גדול לה' "אם יהיה אלקים עמדי וכו' והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יהיה בית אלקים וכו' (בראשית כ"ח ב'). אך למעשה גם אחר שהשפיע לו הקב"ה עושר רב, שכח יעקב אבינו לקיים את נדרו ולעשר מממונו הרב מעשר לה', ומשום כך החלו לבוא עליו צרות קשות ורעות בזו אחר זו: צרת עשיו, צרת שרו של עשיו, צרת דינה, ושמתה עליו רחל בשעת לידתה. כמוכא במדרש (תנחומא וישלח אות ח').

ואז אמר הקב"ה "עד מתי יהא הצדיק הזה לוקה ואינו מרגיש באיזה חטא לוקה?", הריני מודיעו, שנאמר "ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברחך מפני עשו אחיך" (בראשית ל"ה א') "אמר לו הקב"ה: לא הגיעוך הצרות האלו אלא על שאחרת את נדרך. אם אתה מבקש שלא יגיעך עוד צרה, קום עלה בית אל ועשה שם מזבח לאותו מקום שנדרת לי שם נדר".

הרי לך שעל אף זכותו העצומה של יעקב אבינו וגודל קדושתו, לא הועיל לו הדבר כאשר איחר את נדרו, ונתייסר משום כך ביסורים קשים ומרים, עד שהאיר ה' את עיניו להזדרז ולשלם את נדרו.

כי כל זמן שאדם מאחר לשלם את נדרו

מהפכים בשמים בזכויותיו וחובותיו, ומלאכים מלמדים עליו חובה ומזכירים עוונותיו שנאמר "ואחר נדרים לבקר" (משלי כ, כ"ה). ואפילו במצוות והמעשים טובים שעשה הולכים לאיבוד, שנאמר: "למה יקצוף האלקים על קולך וחבל את מעשה ידיך" (קהלת ה, ב). "מעשה ידיך" - אלו מצוות ומעשים טובים שבידך (מדרש שם).

לכן נהגו אבותינו זהירות גדולה בנדרים, ואם נדרו צדקה לבית הכנסת בעת עלייתם לתורה בשבת ויו"ט וכו"ב, הזדרזו לשלם את נדרם מיד בצאת השבת או החג, מפני גודל יראתם מלאחר את תשלום נדרם.

מכך ילמד כל אדם שאם נדר לתת צדקה לעמלי תורה וכדו', שלא ישקוט על שמריו עד שישלם את נדרו, כי לפעמים בעת רצון נכנסת רוח טהרה בליבו של האדם והוא נודר לתת צדקה מממונו בעין יפה. אך בשובו לביתו נטפל אליו יצה"ל ומסיתו לחזור בו מנדרו כדי שלא יפסיד את ממונו. אולם אל לו לאדם לשעות לדבריו כי שקר הוא דובר, שהרי על המפזר לצדקה נאמר "יש מפזר ונוסף עוד" (משלי י"א, כ"ד). על כן מי שכבר זכה ונדר לתת מהונו לצדקה, יזדרז לשלם את נדרו כל עוד נפשו בו, ובוזה יזכה לכל טוב.

וכן אם היה אדם בצרה ונדר לה' כדי

שינצל, עליו להזדרז ביותר לקיים את נדרו כדי שלא לתת פתחון פה למקטרג לקטרג על כך שבשעת צרתו זכר לנדרו, ואילו לאחר שנושע, שוכח הוא לקיים נדרו לאל מושיעו. כמו כן מצוי שאדם אומר לעצמו "מחר אשכים ואתפלל בהנץ החמה" "מחר אלמד כך וכך דפי גמי" וכל כיו"ב, ולבסוף נאנס ולא מקיים את מאמרו, וגם זה לעוון יחשב. שהרי אמרו חז"ל (נדרים ח). "האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו - נדר גדול נדר לאלקי ישראל".

לכן הנכון ביותר הוא שגם אם עלה בלב האדם לעשות מצוה כלשהי, לא יוציא זאת בפיו, אלא ישמור הדבר בלבו ויזדרז לעשותו. וכן מובא במדרש (בראשית רבה פ"א, ב') וזו לשון קודשו: "אם חשבת בליבך דבר מצוה לעשות ולא עשית, נוח לך ליתן זמם על פיך ולא לפסוק".

והיינו שגם אם עולה בלב האדם לעשות דבר מצוה, מוטב שיתן מחסום בפיו ולא יאמר זאת, או לפחות יאמר שמקבל עליו זאת בלא נדר, ובוזה ירויח שגם אם בסופו של דבר יאנס ולא יעלה בידו לעשות את המצוה, לא יהיה בידו כל עוון, וה' יעזרנו על דבר כבוד שמו.

(הדברים הנפלאים נלקחו מהספר "אמרי נועם")

>>> המשך מעמ' ב'

"צלמונה" הה"א בהן מגוף התיבה וע"כ הטעמתן מלרע. (לצליל הנקבה, אך "קהלת" י"טבת" הת"ו שבהן כבר מבטאת צליל הנקבה, ו"דבלתים" ברור מאליו שזוהי התיבה).

בפגעו בו הוא ימיתנו (לה, ט)

כד אתחייב ליה מן דינא הוא יקטליניה. נראה שלשון "פגיעה" האמורה במיתה נתייחד להריגה שמחוץ לבי"ד, בין שהיא כדן ובין שאינה כדן, ראה (ש"א כב, יח) בדואג בכהני נוב. וכן בניהו ביואב (מ"א ב, כט) ושם בין על קיומו של בניהו ציווי המלך, ובין על יואב "אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטובים ממנו". ושם בשמע"י. וכן בגר העמלקי (ריש ש"ב). אלא ששקד אונקלוס להדגיש שאין גואה"ד ממת אלא בדין. ולא מבעיא

פגישה, ועליה הוסיף.

ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו (לה, לב)

לרש"י (מכתובות לז): לשוגג שנס - אל תקחו כופר לפוטרו שיוכל לשבת בארץ אף קודם שמת הכהן. וכ"ה במיחוס ליונתן: לדערק, אך ת"א: למיערק - לנוס, וכספרי דאמיזיד קאי, שלא לקחת ממנו כופר לפוטרו ממיתה להסתפק בגלות. אך לפי"ז אין הבנה לסיפא "לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן" (מלבד קושיית רש"י שעדיין לא נס, קשה יותר שהרי רוצה הוא לנוס לעיר מקלט ולא לשוב לשבת בארץ). וב"באורי אונקלוס" שב' ציוויים הם: א. ולא תקחו כופר לנוס - להניס את המיזיד, ב. ולא תקחו כופר - לשוב לשבת בארץ, השוגג שנס ומבקש לשוב.

לפירש"י כאן והרמב"ן בסה"מ וכ"נ ברמב"ם (פ"א ה"ב) דקאי אמיזיד, שמצוה להורגו, כרהיטת לישנא דקרא, אלא אף אם נעמיד ברצח בשוגג, ולרשות(ואולי כריה"ג שמצוה ביד גואה"ד), אינה אלא במחוייב מן הדין. וא"כ משמע דאף לזה בעינן גמר דין. וע' חזו"א מכות י: דא"צ גמ"ד וסגי בהוראה, ואולי אף זה קרוי "אתחייב ליה מן דינא" - שהותר דמו בהוראת דין. ונמצא שלא תרגם אונקלוס התיבות "בפגעו בו" אלא תמורתן ביאר הדין.

ובמיחוס ליונתן: "כד יעריעניה מברא לקרוויא האילין, (כשיפגענו מחוץ לערים האלו) בדינא הוא יקטליניה", וזהו בשוגג שמחוץ לעיר מקלטו. ותרגם "פגיעה" כמשמעה בעלמא שלא בהריגה -

וזכנו לקבל שבתות מתוך רוב שמחה

מוקד שבת ברכסים לשירותכם - מרפאת סביון רח' סביון 40
שעות פעילות: ליל שבת: 18:00-20:00 | יום שבת: 8:00-12:00 | טל. 04-664-1025

